

A photograph of a man in a light-colored shirt holding a flaming torch high in the air at night. The scene is illuminated by the warm glow of the torch and a street lamp, with a brick building and windows visible in the background. The overall mood is dramatic and artistic.

Interview

Flerstemmighed og bæredygtige
rammer for kunstnerisk udvikling

Flerstemmighed og bæredygtige rammer for kunstnerisk udvikling – interview med Miriam Frandsen og Dina Vester Feilberg fra Københavns nye kuraterede gæstespilscene, Toaster

Af Solveig Gade

Med en bevilling i ryggen på ti millioner fra Statens Kunsthøjesterads projektstøtteudvalg for scenekunst slog Husets Teater og Den Frie Udstillingsbygning i august 2021 dørene op for det foreløbige fire-årige projekt *Toaster*. Defineret som en ”kurateret gæstespilscene i hovedstaden” (jf. målaftalen med Kulturministeriet) har ambitionen med Toaster fra starten været trefoldig. For det første skal Toaster tilbyde et hjemsted for den eksperimenterende scenekunst i krydsfeltet mellem teater, performance og billedkunst. For det andet skal Toaster kuratere og hente en række internationale gæstespil til København. For det tredje skal Toaster bistå udvalgte selvproducerende scenekompagnier i deres kunstneriske udviklingsprocesser. De kunstnere, som Toaster vælger at huse og understøtte, rekrutteres dels igennem en række årlige åbne calls, dels tilbyder Toaster hver sæson selv en række kunstnere at blive affilierede kunstnere. I indeværende sæson har scenekunst-kompagnerne Logen, The Other Eye of the Tiger, Institute of Interconnected Realities, Danseatelier og Hestnes / Popović været tilknyttet som huskunstnere og har i form af en række saloner, spektakler og visninger inviteret publikum inden for i deres kunstneriske udviklingsprocesser. Sideløbende har en række gæstespil og seminarer fyldt rummene på Husets Teater og Den Frie, ved siden af de regulære teaterforestillinger og udstillinger på de to institutioner.

Jeg mødte projektleder, kurator og dramaturg på Toaster, Miriam Frandsen, og direktør på Den Frie Dina Vester Feilberg for at høre mere om Toaster og om de erfaringer, de på nuværende tidspunkt har gjort sig med at arbejde tværkunstnerisk og -institutionelt.

Solveig Gade: *I har med Toaster indgået et ganske unikt samarbejde mellem et teater og en kunsthøjsesterad. Kan I sige lidt mere om hvordan I fordeler kortene ml jer, fx i forhold til, hvilket hus der huser hvem, men også noget om, hvordan I mærker forskellen på teater- og billedkunstinstitutionens arbejdsmåder?*

Dina Vester Feilberg (DVF): Vi arbejder ud fra et princip om flerstemmighed og har med vilje ikke fordelt nogen kort mellem os på forhånd i forhold til, om det skal være Husets Teater, Den Frie eller et helt tredje sted, der skal huse et givent projekt eller en af vores huskunstner-kompagnier. Vi vil hellere lade os inspirere af de forslag, der kommer og i samarbejde med kunstnerne tage stilling til, hvilke rum, der på bedst mulig vis kan være med til at forløse deres kunstneriske projekt.

Miriam Frandsen (MF): Vi har dog i vores *open calls* redegjort for, hvornår hvilke perioder er ledige på henholdsvis Den Frie og Husets Teater, og vi har gjort meget ud af at beskrive rum og vedlægge tegninger. Netop for at folk fra starten kan tænke deres projekt ind i forhold til et konkret rum. Og vi oplever en utrolig stor søgning mod Den Frie fra teaterfeltet; en stor lyst til at prøve kræfter med at være i en *white cube* frem for en *black box*.

DVF: Fremover kommer vi til at være endnu mere opmærksomme på, om projekter kan gå på tværs af husene.

MF: Ja, *Playblack* af Joana Tischkau, som vi viser i samarbejde med CPH Stage til juni, er en forestilling, men den bygger jo faktisk på det performative museum, *German Museum for Black Music and Entertainment*, som Tischkau har grundlagt. Vi ville enormt gerne have inviteret både forestillingen og museet herop, men af forskellige grunde – især økonomiske! – kunne det ikke lade sig gøre. Men det ville have været fantastisk – at udstille museet på Den Frie og vise forestillingen på Husets Teater!

Hvad så med de forskellige arbejdsmåder på de forskellige institutioner?

MF: Jeg kommer lige fra læseprøve på *O's historie*, som er konciperet og skal instrueres på Husets Teater af billedkunstnerduoen Kirsten Astrup og Maria Bordorff. De fortalte mig, at de først var blevet helt lammede over, hvor mange mennesker, der deltog i læseprøven. Men da de havde sundet sig lidt, var de blevet slået af, hvor anderledes det er at være billedkunstner – hvor meget man som billedkunstner faktisk står alene op til en åbning. Man er selv ude at købe rekvisitter, man hænger selv sine værker op osv. I teaterverdenen derimod er der en, der står for rekvisitter, der er en, der bygger, der er en, der designer lys osv.

DVF: Der er simpelthen en anden struktur i teaterverdenen, hvor der er flere ligestillede fagligheder på spil. I billedkunstverdenen er der i højere grad tale om én faglighed (kunstnerens), som alle andre fagligheder skal understøtte.

MF: Det kan nogle gange lyde som lidt af en kliche, når vi siger, at teatret er kollektivt. Men det er det! Det behøver billedkunst ikke være på samme måde. En anden vigtig forskel jeg har noteret mig, er de forskellige tidshorisonter. Som en, der kommer fra teaterverdenen, hvor man helst skal planlægge flere år frem i tiden for at være sikker på at kunne få de kunstnere, man gerne vil arbejde med i hus, oplever jeg, at man arbejder med en lidt anden tidshorizont i billedkunstverdenen. Selvfølgelig arbejdes der også med langtidspanlægning her, men jeg synes der er en større fleksibilitet i forhold til f.eks. at flytte eller forlænge en udstilling med en uge. Og så er det altså lidt lettere at reagere på noget dagsaktuelt – det kan være svært i teaterverdenen.

Kan I sige noget om, hvilke organisationer og aktører, der har fungeret som inspirationskilder for jer i forhold til at udtænke Toaster?

DVF: Så vidt jeg ved, findes der ikke en organisation som Toaster andre steder i verden. Så ideen til projektet udsprang ikke af noget vi havde set et andet sted, men voksede faktisk ud af den praksis, som Liv Helm og Den Frie hver især allerede havde gang i. På Den Frie har vi over en årrække haft krydsfeltet mellem teater og billedkunst som fokusområde. Tilbage i 2017 inviterede vi performancegruppen Sisters Hope indenfor, og de omdannede udstillingsbygningen til en immersiv, sanselig og poetisk *boarding school*. Siden da har vi – takket være midler fra Bikubenfonden, der også muliggjorde realiseringen af Sisters Hope-projektet, samt Det Obelske Familiefond og Spar Nord Fonden – allieret os med en række meget forskellige kunstnere for sammen med dem at udforske krydsfeltet mellem scenekunst og billedkunst yderligere. Fx har vi i samarbejde med Dansehallerne lanceret *Close Encounters*, som er en serie af koreografiske udstillinger; sidste forår overtog performancegruppen Cantabile 2 bygningen med performanceinstallationen *Re-write*; i 2020 husede vi i samarbejde med gruppen Det Ovale Rum *Peep(show)*, som var en erotisk performanceinstallation, og senere samme år lavede vi *Ghosthouse*, der både var en immersiv performance og en udstilling med enkeltstående værker.

SG: Og Liv Helm var netop blevet kunstnerisk leder for Husets Teater, og kom fra HAUT, der er den her kunstnerdrevne organisation, som Liv var med til at grundlægge i 2016, og som nok er mest kendt for sit fokus på kunstnerskaber – på hvordan man kan understøtte den kunstneriske udvikling hos selvproducerende scenekunstnere, f.eks. ved at give dem tid og rammer til at researche, aføge og fejle. Dvs. alt det, man ikke får lov til, hvis man kører efter en ”fabriksmodel”, hvor et kunstnerisk hold, uden forudgående undersøgelses- og afprøvningsarbejde, tildeles seks til otte uger til at realisere en forestilling.

MF: Ja, præcis. Livs store engagement i at skubbe til hele den neoliberale logik, hvor projektideer vægtes frem for kunstnerskaber og produkt frem for proces er også central for Toaster. På Haut faciliterede Liv sammen med sine kollegaer – og igen med støtte fra Bikubenfonden – en række residencies, hvor forskellige selvproducerende kunstnere fik tid, rum og faglig sparring til at hellige sig deres kunstneriske udviklingsarbejde. Bagefter vidensdelte de med branchen omkring deres proces og de indsigter, de var kommet frem til. Og hvis de på basis af det ønskede at lave en decideret produktion, søgte de projektmidler til det.

SG: Arbejder I også med dette princip på Toaster? I har jo valgt at knytte en række teatergrupper til jer som huskunstnere?

MF: Ja og nej. Vi ønsker helt klart at støtte op om kunstnerisk udvikling, og med det for øje samarbejder vi også med HAUT og med Udviklingsplatformen. Men vores opdrag er jo et andet. Med Husets Teater og Den Frie som base skal vi producere en række projekter og huse gæstespil. Men via huskunstnerordningen kan vi spredt ud over en periode på flere år give disse kunstnere mulighed for at tilrettelægge en række forløb, hvor de udvikler og løbende afprøver deres materiale på publikum frem mod en produktion.

DVF: Ja, og hvor pointen er, at der ikke findes nogen fast formel for formatet. I denne sæson har en del af vores huskunstnere f.eks. arbejdet med saloner, mens andre

har lavet offentlige visninger og nogle igen har foretrukket lukkede visninger for et mindre publikum. Det, det handler om for os, er at være så åbne overfor kunstnerne og kompagnierne som muligt og sammen med dem finde ud af, hvilket format, der bedst kan understøtte deres kunstneriske proces. Det er noget, vi vitterligt har fokus på: at bidrage med fysiske rammer og faglig sparring og udvikling til dem, vi arbejder med.

MF: Ja, og nu er det jo sådan, at fire af de kompagnier, vi har haft som huskunstnere og lavet saloner med denne sæson, faktisk *har* fået produktionsmidler fra Statens Kunstfond. Så man kan sige, at de har lavet udvikling med Toaster-midler her det første år, og næste sæson kommer de så på programmet på Husets Teater og på Den Frie – med deciderede forestillinger.

SG: *I forhold til det med de bæredygtige betingelser for kunstnerisk udvikling, så taler I vel også ind i en tendens eller et fokuspunkt, der bliver stadig tydeligere, også internationalt, i de her år – en bevægelse væk fra den evindelige jagt på det nye, på urpremieren, og det spektakulære one-off projekt og henimod et større fokus på kontinuitet og langsigtet udvikling?*

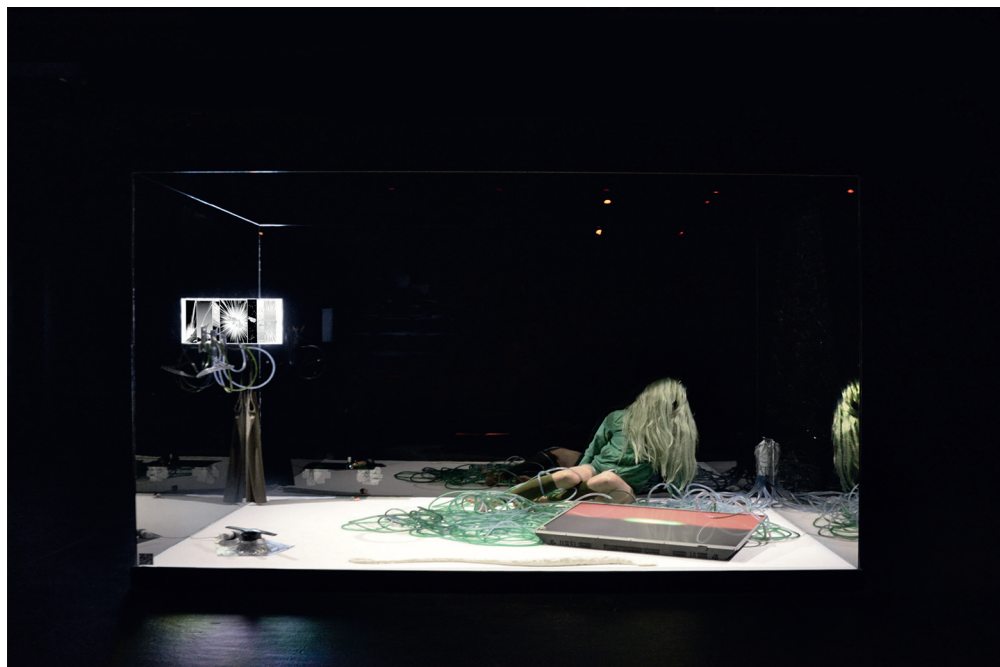
MF: Ja! Det er jo også det, huskunstnerordningen handler om – hvordan man kan bakke op om og bistå kunstnere i deres udvikling over en længere periode. Du har så prækære arbejdsforhold som scenekunstner; du skal konstant ud at bejle til forskellige institutioner og fonde med forskellige projekter, og man har så ringe mulighed for sammen at undersøge noget over en længere periode, medmindre man vælger at gøre det i sin fritid. Og selvom vi på Toaster desværre ikke har mulighed for i ét hug at tilbyde vores kunstnere både udvikling og produktion, så er tanken med at knytte nogle huskunstnere til os over en længere periode netop at skabe en form for langvarigt *community*. Det er bare noget andet at arbejde sammen over flere år end tre uger! For huskunstnerne giver det også en sikkerhed at vide, at selvom de måske går ned med et brag med deres første visning, så er de altså stadig i gang med et forløb på Toaster, og vi vil stadig gerne lege med dem. Det er noget helt andet end, hvis du flopper med en forestilling, du er blevet hyret ind til at lave på et stort institutionsteater. Omvendt er det selvfølgelig heller ikke nær så fatalt for os at gå på røven med en mindre visning, som det er for et stort teater at gøre det med en produktion, der helst skulle tjene sig selv hjem og mere til. Af samme grund kan vi også tillade os at være meget mindre styrende – ja, slet ikke at være styrende – i forløbet op til en visning.

DVF: Det giver også en helt anden mulighed for at afprøve materialet på publikum, når man arbejder med det lange format. Jeg vil faktisk sige, at det ikke bare er et givent kunstnerskab, men også publikum, der bliver udviklet igennem de her længerevarende forløb og procesvisninger. Ved at blive inviteret ind i de her ufærdige rum, bliver publikum præsenteret for en anden form for æstetik – eller måske endda et helt andet værkbegreb end det traditionelle afrundede. Og dét er også en meget vigtig del af Toasters opdrag: At tydeliggøre den eksperimenterende scenekunst mellem performance og billedkunst for publikum.

SG: *I har ved flere lejligheder, bl.a. i Peripetis seneste nummer om kuratering, talt om det I kalder "flerstemmig kuratering". Kan I sige lidt mere om det?*

DVF: Vi er åbne i forhold til kuratering forstået på den måde, at det ikke bare er os, der kuraterer, hvem vi har i huset. Vi er åbne over for, at de kunstnere, vi inviterer inden for gerne må invitere andre ind og måske ligefrem overlade scenen til dem.

MF: For at give et konkret eksempel, så havde vi aftalt med Institute of Interconnected Realities, et af vores huskompagnier, at de rådede over en af vores scener i november sidste år. Men i stedet for selv at lave noget, valgte de at invitere et gæstespil – forestillingen *ri:vr [astrotrilogia II]* af Simo Kellokumpu, Vincent Roumagnac and Nao Yazawa – ind. Det syntes vi var skønt.

ri:vr (astrotrilogia 2), S. Kellokumpu, V. Roumagnac & N. Yazawa, 2021

DVF: Det er jo en måde at give magten til kunstnerne på. Og hvis vi virkelig skal skabe et hjemsted og en platform for vores kunstnere, er det vigtigt, at vi har en åbenhed overfor andre blikke og perspektiver end vores egne. Så det at afgive magt som institution kan betyde, at man kan være med til at støtte op om en kunstnerisk udvikling, som man aldrig selv ville kunne have fået øje på. Men når det er sagt, så er det enormt vigtigt, at man som institution er helt klar i målet omkring, hvilke rum man afgiver – både i fysisk og i mere abstrakt forstand – og om hvilke forventninger man har. Vi er jo stadig styrende, vi har stadig målaftaler, vi skal opfylde, og vi har stadig en masse, vi gerne vil. Vi er ikke

kun en ramme. Og når vi vælger at afgive magt, så er det til nogle kunstnere, vi selv har peget på og har stor tiltro til.

SG: *At præsentere internationale gæstespil og bringe den hjemlige scenekunst ud i verden er også en del af jeres opdrag. Hvilke tanker gør I jer om dette – om internationalisering af scenekunsten i klimakrisens tid?*

MF: Vi skal fremover præsentere et internationalt gæstespil om året i samarbejde med CPH Stage, men vi skød den første sæson i gang med *Another Map of Nevada* ved The Performance Agency. Det særlige ved det projekt var, at der både indgik internationale kunstnere og lokale kunstnere, kurateret af Performance Agency i samarbejde med Den Frie. Samtidig blev forestillingen, som var en performativ og stedsspecifik bådroundfart, tilrettelagt særligt til København. Så det var ikke bare et gæstespil, der blev beamet ind, men et projekt, der var lokalt forankret, og som bragte herboende og internationalt baserede kunstnere i kontakt med hinanden. Samtidig betød projektet også, at The Performance Agency fik en forankring på den danske kunsts scene og fik øjnene op for flere danske kunstnere.

DVF: Ja, selvom det umiddelbart måske lignede et gæstespil, så var det et eksempel på et projekt, der også kan være med at åbne døre i udlandet for danske kunstnere. The Performance Agency har et kæmpe netværk, og er en væsentlig aktør på den internationale performance scene. Så det at få kuratorer eller teaterfolk hertil kan også være en måde at få lokale kunstnere ud i verden på. I forhold til at åbne internationale døre for kunstnere baseret i Danmark spiller det også en rolle, at vi har Matthias Lilienthal – tidligere leder af Hebbel am Ufer, Münchner Kammerspiele og Theater der Welt – siddende i vores kunstneriske råd. Han har også et enormt internationalt netværk, som forhåbentligt vil kunne komme de kunstnere, vi arbejder med på Toaster til gode. Samtidig handler det – når vi tænker i internationalisering – også mere overordnet om, hvordan man kan udvikle et koncept, som kan opføres rundt omkring i verden med medvirken af lokale kunstnere og nogle få internationale frem for et helt hold. På den måde sker der faktisk en større grad af internationalisering og netværksdannelse, samtidig med, at man rejser mindre. Jeg tror, at jo mere man er involveret og engageret i et projekt, jo større spill-off effekt kommer det til at få.

MF: Vi kommer også til at invitere deciderede gæstespil. Men vi vil typisk vælge nogen, der bor i en afstand herfra, der gør, at de kan tage toget hertil i stedet for at flyve. Samtidig er vi meget interesserede i at etablere kontakt til andre danske scener, der kunne være interesserede i også at få besøg af de internationale gæstespil, vi kuraterer. Vi er også rigtig interesserede i at få Toaster og København indsat i det flow af gæstespil, der turnerer i Norden. Og så er vi lige nu i gang med at etablere internationale samarbejder, der kan arbejde med at koordinere turnéer, så kunstnere bliver sendt afsted i længere stræk frem for på mange korte ture. Det handler om at være med til at skabe og indgå i bæredygtige netværker frem for at jage det nye og kun have fokus på at komme først og have det nye for sig selv.

SG: *Der tales rigtig meget om omsorg på tværs af kunstarterne i disse år, og det løber også som en understrøm, når I taler om bæredygtige vilkår for kunstnerisk udvikling. Men indtil nu har vi talt meget om kunstnerne. Hvad med jer selv – I er alle småbørnsmødre. Liv er på barsel og skulle egentlig have været med i dag, men hendes lille datter blev syg. Hvordan tænker I omsorg ind i forhold til jer selv og jeres ansatte?*

DVF: Ved at have fokus på omsorg, har man automatisk fokus på relationer, og vice versa. Jeg tænker at de færreste vil være uenige i, at gode og stærke eksterne samarbejdsrelationer er essentielle for at lykkes, og disse lykkes igen bedst, hvis der er gode og stærke interne samarbejdsrelationer. Vi ønsker at skabe de bedste rammer for facilitering og realisering af projekterne, og det mener vi gøres bedst ved at operere med omsorg som en værdi, eksternt såvel som internt. Bagvedliggende er det derfor også noget vi er opmærksomme på i regi af Toaster: Hvordan man kan skabe de bedste mulige rammer for tillidsfulde og bæredygtige samarbejder.

SG: *Hvor er Toaster om fire år, hvis det står til jer?*

MF: Om fire år er Toaster blevet etableret i publikums bevidsthed som et sted for eksperimenterende scenekunst i krydsfeltet mellem performance og billedkunst. Og Det Frie Felt af scenekunstnere har fået et sted, hvor de føler sig set og hørt, og som kan løfte de vigtige diskussioner inden for feltet. Toaster skal fortsat om fire år være med til at sætte fokus på det kunstneriske udviklingsarbejde ved at kuratere og programsætte disse 'nye' formater. Og så har vi forhåbentligt været med til at etablere et nordisk turnénetværk og måske også haft en Toaster-produceret forestilling på en festival i Europa. Og muligvis har vi fået en erhvervs-ph.d tilknyttet som kan forske i dette unikke samarbejde mellem en kunsthall og et teater og kortlægge den nye viden der opstår i de tværfaglige møder. Vi arbejder på sagen!

Solveig Gade, ph.d., dramaturg og lektor på Teater- og Performancestudier, IKK, Københavns Universitet

---